

Maarten Savels
archivaris,
Amsab-ISG

Archief van De Wielewaal- afdeling Gent

De Wielewaal was een Vlaamse ornithologische ledenvereniging, die op 15 februari 1933 in Antwerpen werd opgericht om de kennis van in het wild levende vogels te bevorderen en te verspreiden onder het brede publiek. De Wielewaal organiseerde gezamenlijke uitstappen, de 'excursies', en gaf ook voordrachten en cursussen. Vanaf 1938 verscheen het tijdschrift en ledenblad *De Wielewaal*.

Tot 1937 was De Wielewaal vooral een Antwerps fenomeen. Daarna werden de eerste lokale afdelingen opgericht in Antwerpen en Turnhout en transformeerde De Wielewaal tot een landelijke vereniging. Vanaf 1948 werden ook Ornithologische Studiecentra (OSC) opgericht. Dat waren interessante natuurgebieden, waarvoor De Wielewaal een contract afsloot met de eigenaar om ze te mogen bezoeken en eventueel zelfs te beheren. De Wielewaal was toen namelijk nog geen vzw en kon dus geen onroerende goederen verwerven. Pas in 1953 kwam daar verandering in en werd het eerste reservaat aangekocht: de Tikkebroeken in Kasterlee en Oud-Turnhout.

In 1947 werd de Gentse afdeling van De Wielewaal opgericht. De eerste voorzitter

was wellicht André Clierieck (1914-1986), houtbewerker en schepen van Openbare Werken in Destelbergen. Gent was een grote en actieve afdeling met maandelijks verschillende activiteiten, die soms door meer dan honderd leden werden bijgewoond. De interesse was breed, met naast een vogelwerkgroep ook een heel actieve plantenwerkgroep, een dagvlinderwerkgroep en een jeugdafdeling, De Wielewaaljongeren-afdeling Gent.

De Gentse afdeling gaf vanaf 1962 een maandelijks nieuwsbrief, *Maandberichten*, uit waarin ze de activiteiten aankondigde. Vanaf 1970 groeide de nieuwsbrief uit tot een echt tijdschrift met verslagen van activiteiten en allerlei artikels rond soortenwaarnemingen en inventarisaties. Al snel verschenen er ook artikels rond milieubescherming. De titel van het blad was eerst *Maandblad*, maar eind 1973 veranderde hij in *Kontaktblad*. In 1977 heette het blad eenmalig *Tyto*. Daarna werd het *Parus*, tot 2001.

De Gentse afdeling had twee OSC's in beheer: Jongensstad en Hoost Schaever, nu allebei onderdeel van de Vinderhoutse Bossen. Gent was ook betrokken bij acties rond andere

natuurgebieden, zoals Het Leen in Eeklo en de Bourgoyen-Ossemeersen in Gent en Drongen.

In 2001 smolt De Wielewaal samen met Natuurreservaten tot Natuurpunt. Lokale afdelingen van een van beide verenigingen werden een afdeling van Natuurpunt. In gebieden waar er van beide organisaties afdelingen waren, werd een nieuwe indeling afgesproken of gingen de afdelingen samen. In de regio Gent was er een afdeling van Natuurreservaten in Sint-Martens-Latem. Er was ook nog een andere grote natuurvereniging: de Actiegroep Bourgoyen-Ossemeersen (ABO), opgericht in 1972. ABO had weliswaar een samenwerkingsovereenkomst met Natuurreservaten, maar was geen afdeling. Toch werd besloten om samen met de andere twee te fusioneren. Natuurpunt Gent was geboren.¹

Het archief

Eric Van Renterghem, de laatste voorzitter van De Wielewaal, gaf de bulk van het archief in 2004 bij Amsab-ISG in bewaring. In 2014 schonk hij ook een prachtig verlucht guldenboek. In 2019 volgde nog een overdracht met archief van Van Renterghem. Dat bevatte voornamelijk dossiers van het Actiecomité Milieubescherming Merelbeke (AMM), maar we troffen er ook enkele dossiers van De Wielewaal-afdeling Gent in aan.

Hoewel De Wielewaal-afdeling Gent al in 1947 was opgericht, dateert het vroegste stuk pas uit 1953. Het gaat om het verluchte guldenboek, met verslagen van activiteiten en vergaderingen uit de periode 1953-1956.

Het boek is helaas slechts heel sporadisch aangevuld en vertoont veel gaten. Verder ontbreken alle stukken tussen 1956 en 1962. Daarna zijn de uitnodigingen voor vergaderingen en excursies wel bewaard gebleven. Het meeste archief dateert echter van na 1975, toen Eric Van Renterghem voorzitter werd.

Uit die periode zijn drie belangrijke reeksen bewaard: de agenda's en verslagen van de bestuursvergaderingen (1973-2001), de briefwisseling van Van Renterghem als ondervoorzitter en voorzitter (1972-2000) en de verslagen van de plantenwerkgroep (1975-2001). Naast het archiefmateriaal zijn ook de tijdschriften overgedragen: *Kontaktblad* (1965-1977) en *Parus* (1977-2001). De grootste gaten in de collectie dateren dus uit de periode 1947-1965. Daarna is een vrij volledig beeld van de afdeling en haar activiteiten mogelijk.

Alle aanwinsten werden geschonken door Eric Van Renterghem. Het materiaal zat echter vermengd met dossiers van het Actiecomité Milieubescherming Merelbeke (AMM), waarvan Van Renterghem ook jarenlang voorzitter was. We hebben dat materiaal afgescheiden en toegevoegd aan materiaal van het AMM dat we vroeger al ontvangen en verwerkt hadden.

¹ Zie ook: Bart DE NIL, Groen in Gent: archieven van Boudewijn Van Belle, het Groencomité Drongen, de Archiefgroep Bourgoyen-Ossemeersen en de Gentse afdeling van de Wielewaal. In: *Brood & Rozen*, 11(2006)2, pp. 82-83.

Illustraties uit het guldenboek van De Wielewaal-afdeling Gent, 1953-1954. (Amsab-ISG, Gent)

